

Pruzbol 3

Rabbanit Leah Sarna | Drisha Institute for Jewish Education | בז מרחשון התשפכ

1. Gittin 36b:5-14

גיטין ל"ו ב:ה'-י"ד

§ A dilemma was raised before the Sages: **When Hillel instituted the *prosbol*, was it for his generation alone that he instituted it, and the custom developed to continue using it, or did he perhaps institute it also for all generations?** The Gemara asks: **What difference is there** whether it was instituted for his generation only or for all generations when either way, it is still in use? The Gemara explains: The difference arises with regard to **nullifying** the institution of *prosbol*. **If you say that it was for his generation alone that he instituted it, then we can nullify it if we desire. But if you say that he instituted it also for all generations, then there is a principle that a court can nullify the action of another court only if it is greater than it in wisdom and in number.** Therefore, we would not be able to nullify the ordinance instituted by Hillel and his court. **What, then, is the *halakha*?** The Gemara suggests a resolution to the dilemma: **Come and hear that which Shmuel said: We write a *prosbol* only in the court of Sura or in the court of Neharde'a, as they were the primary centers of Torah study, but not in any other court. And if it enters your mind to say that he instituted it also for all generations, then let them write a *prosbol* in the other courts as well.** The Gemara rejects this proof: **Perhaps when Hillel instituted the *prosbol*, he did so for all generations, but only for courts such as his court, which was the primary court of his time, and courts like those of Rav Ami and Rav Asi, as they have the power to remove money from someone's possession. However, for all other courts, which are not as authoritative, he did not institute this ordinance.** Therefore, the statement of Shmuel cannot serve as a proof with regard to the manner in which the *prosbol* was instituted. The Gemara suggests another proof: **Come and hear that which Shmuel said: This *prosbol* is an *ulbena* of the judges; if my strength increases I will nullify it.** The Gemara challenges this statement: How could Shmuel say: **I will nullify it? But isn't it the case that a court can nullify the action of another court only if it is greater than it in wisdom and in number?** It must be that Shmuel holds that Hillel did not establish the *prosbol* for all generations, and in his time it carried the force of a mere custom. The Gemara rejects this proof: It can be explained that **this is what he said: If my strength increases so that I become greater than Hillel, then I will nullify the *prosbol*.** By contrast, **Rav Nahman said: If my strength increases, I will uphold the institution of the *prosbol*.**

איבעיא להו כי התקין הלל פרוסבול לדריה
הוא דתקין או דלמא לדרי עלמא נמי תקין
למאי נפקא מינה? לבטוליה

אי אמרת לדריה הוא דתקין מבטלינן ליה אלא
אי אמרת לדרי עלמא נמי תקין הא אין בית דין
יכול לבטל דברי בית דין חברו אלא אם כן גדול
הימנו בחכמה ובמנין
מאי

תא שמע דאמר שמואל לא כתבינן פרוסבול
אלא אי בבי דינא דסורא אי בבי דינא דנהרדעא
ואי סלקא דעתך לדרי עלמא נמי תקין בשאר בי
דינא נמי לכתבו

דלמא כי תקין הלל לדרי עלמא כגון בי דינא
דידיה וקרב אמי ורב אסי דאלימי לאפקועי
ממונא אבל לכולי עלמא לא

תא שמע דאמר שמואל הא פרוסבולא עולבנא
דדייני הוא אי איישר חיל אבטליניה

אבטליניה?! והא אין בית דין יכול לבטל דברי
בית דין חברו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה
ובמנין! הכי קאמר אם איישר חיל יותר מהלל
אבטליניה

ורב נחמן אמר אקיימנה
אקיימנה הא מיקיים וקאי?! הכי קאמר אימא

The Gemara asks: What is meant by: **I will uphold it? Isn't it upheld and standing?** Why does the *prosbol* require further support? The Gemara explains: **This is what he said:** If my strength increases, **I will say something about it**, and I will institute **that even though the *prosbol* was not written, it is considered as though it was written.** Then people would no longer need to write a *prosbol*, as it would be considered as if everyone wrote one. **A dilemma was raised before** the Sages: **This *ulbena*** of the judges that Shmuel speaks of, is it **a term of insolence**, in that the judges are, according to Shmuel, enabling lenders to insolently collect debts that are not due to them, **or a term of convenience**, in that the judges are saving themselves the inconvenience of having to actually collect the debts detailed in the promissory notes? The Gemara suggests a proof: **Come and hear that** which **Ulla said** in describing the Jewish people after they sinned with the Golden Calf immediately following the revelation at Sinai: **Insolent [*aluva*] is the bride who is promiscuous under her wedding canopy. Rav Mari, son of Shmuel's daughter, says: What is the verse** from which it is derived? **"While the king sat at his table, my spikenard sent forth its fragrance"** (Song of Songs 1:12). He understands the verse in the following manner: While the king was still involved in his celebration, i.e., God had just given the Torah, the perfume of the Jewish people gave off an unpleasant odor, i.e., they sinned with the Golden Calf. **Rava says:** Nevertheless, it is apparent from the verse that **the affection of God is still upon us, as it is written** euphemistically as **"sent forth its fragrance"** and the verse **is not written: It reeked.** The Gemara continues discussing the meaning of the word *ulbena*. **The Sages taught: Those who are insulted [*ne'elavin*] but do not insult others, who hear their shame but do not respond, who act out of love and are joyful in their suffering, about them the verse states: "And they that love Him are as the sun going forth in its might"** (Judges 5:31).

ביה מילתא דאף על גב דלא כתוב ככתוב דמי

איבעיא להו האי עולבנא לישנא דחוצפא הוא או לישנא דניחותא הוא

תא שמע דאמר עולא עלובה כלה שזינתה בקרב חופתה
אמר רב מרי ברה דבת שמואל מאי קרא עד שהמלה במסבו נרדי נתן ריחו אמר רבא עדיין חביבותא הוא גבן דכתיב נתן ולא כתיב הסריח

תנו רבנן הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו

2. רש"י על גיטין ל"ו ב:ו' א'-י"ג:

לבטולי' - להושיב ב"ד אי אכשור דרי שלא יהו מונעין מלהלוות לבטל את תקנת הלל שאפילו כתב פרוזבול
ישמט:

לא כתבינן פרוזבול - דלא אלים לאפקועי ממונא:
אלא בי דינא דסורא - רב:

בי דינא דנהרדעא - שמואל דכי אמרה שמואל להך מילתא וכי איתשיל הך שאלתא בבי מדרשא הוה בי דינא דרב אמרי ורב אסי והיינו דמשני דלמא כי תקון הלל נמי לדרי עלמא לא תקון אלא כגון בי דינא דרב אמרי ורב אסי:

עולבנא דדייני הוא - לקמן מפרש לשון חוצפא שנוטלים ממון שלא כדין בחזקה:

אם איישר חיל - אם אחזיק כח:

אבטליני' - אלמא לאו לדרי עלמא תקין דא"כ היכי מצי שמואל למימר אבטליניה:

אימא ביה מילתא - אושיב בית דין ואתקין דסתם מלוין יהו כמוסרין שטרותיהן לבית דין ואע"ג דלא כתב ניהוי כמו שכתב:

לישנא דניחותא - לא עשאוהו אלא לנחת הדיינים שלא יטריחו להגבות מלוותיהם לפני שביעית שלא תבא שביעית ותשמיטיה הלכך אי איישר חיל אבטליניה:
עלובה - חצופה:

שזינתה בקרב חופתה - בעוד שכינה וישראל בסיני עשו את העגל שהרי לא נסעו מסיני עד לאחר הקמת המשכן בשנה שניה כדכתיב ויהי בשנה השנית בחדש השני וגו' ויסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני (במדבר י')

מאי קרא - דיש לדרוש עליהם כלה מזנה בחופתה:
במסבו - בחופתו:

נרדי נתן ריחו - בושמי עזב ריחו הטוב כמו ולא נתן סיחון את ישראל וגו' (שם כא):

עדיין חביבותא הוא גבן - אע"פ שהזכיר קלקוליהן לא הזכיר אלא במראית חיבה דלא כתיב הסריח:
הנעלבים - גרסי' אותן שנעלבים מיד אחרים:

ואין עולבים - את אחרים:

עושין - מצות מאהבת המקום ולא ליטול שכר ולא מיראת פורענות:

Part 1: Abolishing Previous Takkanot

3. Mishnah Eduyot 1:4-6

And why do they record the opinions of Shammai and Hillel for naught? To teach the following generations that a man should not [always] persist in his opinion, for behold, the fathers of the world did not persist in their opinion. And why do they record the opinion of a single person among the many, when the halakhah must be according to the opinion of the many? So that if a court prefers the opinion of the single person it may depend on him. For no court may set aside the decision of another court unless it is greater than it in wisdom and in number. If it was greater than it in wisdom but not in number, in number but not in wisdom, it may not set aside its decision, unless it is greater than it in wisdom and in number. Rabbi Judah said: "If so, why do they record the opinion of a single person among the many to set it aside? So that if a man shall say, 'Thus have I received the tradition', it may be said to him, 'According to the [refuted] opinion of that individual did you hear it.'"

4. Avodah Zarah 35b:9

MISHNA: This mishna lists items belonging to gentiles which it is prohibited to consume, but from which it is permitted to derive benefit.

משנה עדיות א' ד' ו'

וְלָמָּה מְזַכְּרִין אֶת דְּבַרֵי שְׁמַאי וְהִלֵּל לְבַטְלָהּ, לְלַמֵּד לְדוֹרוֹת הַבָּאִים שְׁלֵא יְהֵא אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו, שְׁהָרִי אֲבוֹת הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶם: וְלָמָּה מְזַכְּרִין דְּבַרֵי הַיְחִיד בֵּין הַמְרַבִּין, הוֹאִיל וְאִין הֶלְכָה אֶלָּא כְּדְבַרֵי הַמְרַבִּין. שְׁאִם יִרְאֶה בֵּית דִּין אֶת דְּבַרֵי הַיְחִיד וְיִסְמָהּ עָלָיו, שְׁאִין בֵּית דִּין יְכוֹל לְבַטֵּל דְּבַרֵי בֵּית דִּין חֲבֵרוֹ עַד שְׁיִהְיֶה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ וּבְמִנְיָן. הִיא גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ אֲבָל לֹא בְּמִנְיָן, בְּמִנְיָן אֲבָל לֹא בְּחֻקָּהּ, אִינוּ יְכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרָיו, עַד שְׁיִהְיֶה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ וּבְמִנְיָן: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן לָמָּה מְזַכְּרִין דְּבַרֵי הַיְחִיד בֵּין הַמְרַבִּין לְבַטְלָהּ. שְׁאִם יֹאמַר הָאָדָם כֹּה אָנִי מְקַבֵּל, יֹאמַר לוֹ, כְּדְבַרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי שְׁמַעְתָּ:

עבודה זרה ל"ה ב:ט"י

מתנני ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין אסורין אסור הנאה חלב

And these are items that belong to gentiles and are prohibited, but **their prohibition is not** that of an item from which deriving benefit is prohibited: **Milk that was milked by a gentile and a Jew did not see him** performing this action, **and their bread and oil.** The mishna notes that **Rabbi Yehuda HaNasi and his court permitted the oil** of gentiles entirely.

שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו
והפת והשמן שלהן רבי ובית דינו התירו
השמן

5. Avodah Zarah 36a:4-36b:2

But according to Rav, who said that Daniel decreed a prohibition upon the oil of gentiles, how can this be understood? Can it be said that **Daniel decreed it, and Rabbi Yehuda HaNasi came and voided the decree? But didn't we learn** in a mishna (*Eduyyot* 1:5): **A court cannot void the statements of another court, unless it is greater than it in wisdom and in number?**...The Gemara asks: **And is it correct that Daniel decreed that oil is prohibited? But doesn't Balei say that Avimi of Nota [Nota'a] says in the name of Rav:** The prohibitions of gentiles' **bread and their oil, their wine and their daughters, are all from the eighteen matters** decreed in a single day in the days of the students of Shammai and Hillel. Apparently, Rav himself maintains that the prohibition was not instituted by Daniel. The Gemara adds: **And if you would say that Daniel came and decreed but the people did not accept it, and later the students of Hillel and Shammai came and decreed** with regard to gentiles' oil **and the people accepted it, if that is so, what is the significance of Rav's testimony** that Daniel initially instituted the prohibition? The Gemara explains: **Rather, Daniel decreed upon the oil of gentiles in the city, and the students of Shammai and Hillel came and decreed that it is prohibited even in the field.** The Gemara asks: **And how could Rabbi Yehuda HaNasi permit an ordinance issued by the students of Shammai and Hillel? But didn't we learn** in a mishna that **a court cannot void the statements of another court, unless it is greater than it in wisdom and in number? And furthermore, doesn't Rabba bar bar Hana say that Rabbi Yoḥanan says: With regard to all issues, a court can void the statements of another court, except the eighteen matters** decreed by the students of Beit Shammai, **as, even if Elijah and his court were to come and rescind them, one would not listen to him. Rav Mesharshiyya said: What is the reason that none of the eighteen decrees can be voided? Since the prohibition spread among the majority of the Jewish people,** it cannot be voided. But with regard to **oil, its prohibition did not spread among the majority of the Jewish people,** and therefore it can be voided. **As Rabbi Shmuel bar Abba says that Rabbi Yoḥanan says: Our Sages sat and inspected the matter of gentiles' oil and determined that its prohibition had not spread among the majority of the Jewish people, and our Sages relied upon**

עבודה זרה ל"ו א:ד-ל"ו ב:ב

דניאל גזר ואתא רבי יהודה הנשיא ומבטל
ליה והתנן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד
חבירו אלא א"כ גדול הימנו בחכמה ובמנין
... ושמן דניאל גזר והאמר באלי אבימי
נותאה משמיה דרב פיתן ושמן יינן ובנותיהן
כולן משמנה עשר דבר הן

וכי תימא אתא דניאל גזר ולא קיבל ואתו
תלמידי דהלל ושמאי וגזור וקיבל א"כ מאי
אסהדותיה דרב?

אלא דניאל גזר עליו בעיר ואתו אינהו וגזור
אפילו בשדה
ור' יהודה הנשיא היכי מצי למישרא תקנתא
דתלמידי שמאי והלל!?! והתנן אין בית דין
יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן
גדול הימנו בחכמה ובמנין! ועוד הא אמר
רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן בכל יכול
לבטל בית דין דברי בית דין חבירו חוץ
משמונה עשר דבר שאפילו יבא אליהו ובית
דינו אין שומעין לו?!
אמר רב משרשיא מה טעם הואיל ופשט
איסורו ברוב ישראל. שמן לא פשט איסורו
ברוב ישראל דאמר רבי שמואל בר אבא אמר
רבי יוחנן ישבו רבותינו ובדקו על שמן שלא
פשט איסורו ברוב ישראל וסמכו רבותינו על
דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק
שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור

the statement of Rabban Shimon ben Gamliel and upon the statement of Rabbi Elazar bar Tzadok, who would say: The Sages issue a decree upon the community only if most of the community is able to abide by it. As Rav Adda bar Ahava said: What is the verse from which it is derived? It is the verse: "You are cursed with the curse, yet you rob Me, even this whole nation" (Malachi 3:9). This teaches that if there is the acceptance of the whole nation, yes, an ordinance may be instituted, but if not, no, the ordinance may not be instituted.

אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה דאמר רב אדא בר אהבה מאי קרא (מלאכי ג, ט) במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אי איכא גוי כולו אין אי לא לא

6. תוספות על גיטין ל"ו ב:א'

אלא אם כן גדול הימנו כו' - וא"ת היכי דמי אי דפשט ברוב ישראל אפי' גדול הימנו אין יכול לבטל כדאמרי' בפרק אין מעמידין (ע"ז לו.) גבי י"ח דבר שאפי' יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו ואי דלא פשט ברוב ישראל אפי' קטן יכול לבטל כדאמרינן נמי התם גבי שמן דרבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליה והתירוהו משום דלא פשט איסורו ברוב ישראל וי"ל דהא קאמר התם וסמכו רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולים לעמוד בה משמע משום דהוה תרתי היה להם כח להתיר דלא פשט וגם לא היו יכולים לעמוד בה אבל הכא או פשט ולא היו יכולים לעמוד או היו יכולים לעמוד ולא פשט ...

7. Mishneh Torah, Rebels 2:1-4

If a Supreme Court issued a decree or enacted an ordinance or introduced a custom, which has become widespread throughout Israel, and a subsequent court desires to abolish the instructions of the predecessors and to eradicate that particular ordinance, decree or custom, it cannot do so, unless it is superior both in wisdom and in number. If it exceeds the other court in wisdom but not in number, or in number but not in wisdom, it cannot annul its instructions. Even if the reason for which the predecessors introduced the decree or ordinance exists no more, the successors cannot revoke anything introduced by the predecessors unless they exceed them. But how can any Supreme Court exceed another in number when each Supreme Court consists of seventy-one members? The reference is to the number of contemporary sages who have agreed to accept the decision of the Supreme Court, or have not opposed it. With what case are we dealing? With matters that they did not prohibit in order to create a fence [protecting from violating the laws] of the Torah, rather like the other laws of the Torah. However, matters that the court saw to decree and prohibit in order to create

משנה תורה, הלכות ממרים ב:ב'-ד'

בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל. ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקר אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג. אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמנין. היה גדול בחכמה אבל לא במנין. במנין אבל לא בחכמה. אינו יכול לבטל את דבריו. אפלו בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולין לבטל עד שיהיו גדולים מהם. והיאך יהיו גדולים מהם במנין הואיל וכל בית דין ובית דין של שבעים ואחד הוא. זה מנין חכמי הדור שהסכימו וקבלו הדבר שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו בו: במה דברים אמורים בדברים שלא אסרו אותן כדי לעשות סיג לתורה אלא כשאר דיני תורה. אבל דברים שראו בית דין לגזר ולאסרן לעשות סיג אם פשט אסורן בכל [ישראל] אין בית דין גדול אחר יכול לעקרן ולהתירן אפלו היה גדול מן הראשונים:

[such] a fence, if their prohibition has spread in all of Israel, another high court can not uproot and allow [the decreed safeguards] even if it is greater than the original [court that created the safeguard].

ויש לבית דין לעקר אף דברים אלו לפי שעה אף על פי שהוא קטן מן הראשונים שלא יהו גזרות אלו חמורין מדברי תורה עצמה שאפלו דברי תורה יש לכל בית דין לעקרו הוראת שעה. כיצד. בית דין שראו לחזק הדת ולעשות סיג כדי שלא יעברו העם על דברי תורה. מכין ועונשין שלא כדין אבל אין קובעין הדבר לדורות ואומרים שהלכה כך הוא. וכן אם ראו לפי שעה לבטל מצות עשה או לעבר על מצות לא תעשה כדי להחזיר רבים לדת או להציל רבים מישראל מלהכשל בדברים אחרים עושין לפי מה שצריכה השעה. כשם שהרופא חותך ידו או רגלו של זה כדי שיחיה כלו כך בית דין מורים בזמן מן הזמנים לעבר על קצת מצות לפי שעה כדי שיתקומו [כלם] כדרך שאמרו חכמים הראשונים חלל עליו שבת אחת כדי שישמר שבתות הרבה:

Part 2: What kind of Beit Din can make a Pruzbol?

8. Mishneh Torah, Sabbatical Year and the Jubilee 9:17

Only the greatest sages – like the court of Rabbi Ammi and Rabbi Assi – may write a *pruzbul*. For they are worthy of extracting the money of people. But other courts may not write [it].

משנה תורה, הלכות שמיטה ויובל ט:י"ז

אין כותבין פרוזבול אלא חכמים גדולים ביותר כבית דינו של רבי אמי ורבי אסי שהן ראויין להפקיע ממון בני אדם. אכל שאר בתי דינין אין כותבין:

9. רא' ש מסכת גיטין פרק ד סימן יג

ורבינו תם ז"ל כתב בספר הישר דשביעית נוהגת בזמן הזה והביא ראיה מדחזינן לכל הנהו אמוראי שמואל ורב נחמן רבה ואביי ורבנן דבי רב אשי שהיו נוהגין שמטת כספים בבבל ואין לכתוב פרוזבול בזמן הזה שאין אנו מומחין כרב אמי ורב אסי ושוב חזר בו רבינו תם וכתב הוא בעצמו פרוזבול כי היה אומר דלא בעינן אלא בית דין חשוב שבדור ואשכחן נמי רבנן דבי רב אשי דמסרי מילייהו להדדי ומשמע מתוך דבריו דחשיב כולהו רבנן בי רב אשי בית דין מומחין משום דרב אשי היה גדול הדור ולא מסתברא הכי אלא משמע דהני אמוראי בתראי לית להו הא דשמואל דאמר לא כותבין פרוזבול אלא בבי דינא דסורא או בבי דינא דנהרדעא והכי אית ליה לרב אלפס ז"ל דלא הביא דברי שמואל אלא הא דרבנן דבי רב אשי מסרי מילייהו להדדי:

10. טור, חושן משפט ס"ז:כ"א

וכותבין אותו אפי' בזמן הזה בכל ב"ד דלית הלכתא כשמואל דאמר אין כותבין אותו אלא בבי דינא דסורא ודנהרדעא פירוש דוקא בית דין הקבוע ומומחה שבדורו אלא בכל בית דין וב"ד יכולין לכתבו:

11. חידושי הר"ן מסכת גיטין דף לו עמוד ב

אי אמרת לדריה תקין מבטלינן כלומר מבטלינן שלא יבא ב"ד אחר לתקן כך. דאמר שמואל לא כתבינן פרוזבולא אלא או בב"ד דסורא או בב"ד דנהרדעא לא קי"ל כותיה דשמואל לטעמיה דמהדר לבטוליה וק"ל כרב נחמן דאמר אוקמינ' ולענין בעין אף על גב דלא איפשיטא אי לדריה תקין אי לדרי עלמא תקין כיון דחזינן לרבנן דבי רב אשי דמסרו מילייהו אהדדי ולא אזלי לגבי רב אשי דהוה בי דינא רבה ש"מ דאפילו בי דינא דלא נפיש חילה מצי למכתבי' דלדרי עלמא תקין

12. בית הבחירה למאירי מסכת גיטין דף לו עמוד ב

כשתקן הלל את הפרוזבול לא לדורו בלבד אלא אף לכל דורות הבאים אחריו לכל זמן שתהא השמטת כספים נוהגת בו מדברי סופרים ומעתה כל בית דין שיבא לבטל ענין הפרוזבול אין שומעין לו שאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין ואפי' בטלה הסבה כגון שהוכשרו הדורות ואינם נמנעים מלהלוות ואלו לא תקן אלא לדורו אף על פי שהבאים אחריו היו נוהגים כן מכח תקנתו ובהוראת בתי דינין שביניהם הואיל ומכל מקום הוא לא תקן יכולים הם לבטל אלא שכל שלא ביטלו דנין בו בדין של הלל אלא שאף לדורות תקן ומ"מ אף הוא לא התיר את הרצועה ליעשות על ידי כל בית דין שיזדמן אלא דוקא על ידי בית דין חשוב ומומחה מצד חכמתו ושהוא קבוע להיות של בני המחוז מתנהגים על פיו ובאים לפניו לדין ומעתה בזמן הזה במקום שנוהגים בשמטת כספים הואיל ואין בתי דינין חשובים וקבועים כל כך אין אנו מכניסין עצמנו בדין פרוסבל והרוצה שלא יהא שביעית משמטתו ילוה על מנת שלא ישמיטנו בשביעית

13. שולחן ערוך חושן משפט ס"ז:י"ח

פרוזבול אינו משמט ואינו נכתב אלא בב"ד חשוב דהיינו שלשה בקיאים בדין ובענין פרוזבול ויודעים ענין שמיטה והמחום רבים עליהם באותה העיר וי"א דכותבין פרוזבול בכל ב"ד (טור וב"י בשם הפוסקים) ונ"ל דיש להקל בזמן הזה: